

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BANFFI ház emeletében.

Megjelen a lap hetenként háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelben.
 A ra évfolyadra 3 ft. o. f. Hirdetési ár: négyhasáb sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bérletdíj. Elkészítés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
 A nyilatkozati cikkek sora után 25 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési figyelmeztetés.

A közlelvő országgyűlés tárgyalásainak hítelei és gyors közléséről olyképp intézkedtünk, hogy az ülésekről értesítéseket, valamint a jeles szónoklatokat a hiteles gyorsírói közlés után adjuk.

Ismert és jeles tollú értesítők van ezenkívül Szébenben, a ki a pártok alakulásáról, az eszmék fejlődésének irányáról, valamint a gyűlés innepélyeiről s az azzal kapcsolatos eseményekről tájékoztató és értesítő cikkeket küldend lapunk számára.

Mind ezeken kívül gondoskodtunk, hogy a fontosabb eseményeket s határozatokat távirati úton nyert értesüléseink után azonnal közlésezzük.

Lapunk a gyűlés tárgyaihoz képest másfél, sőt két íven is mind annyi szor megjelen, valakányszor tárgyait fontos, sürgős volta és terjedelme igényli.

Lapunk előfizetési ára:

Egész évre 12 forint.

Félévre 6 " "

Évfolyadra 3 " "

Az előfizetési pénzek kiadónk Stein János középúti könyvkereskedésébe bementve küldendők, s felkérjük t. részvényeseinket, hogy előfizetési pénzeiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek, minthogy igen nagy számu felesleges példányt nem nyomathatunk.

Kolozsvár, június 25.

(D) Utóbbi cikkünkben ismertettük országunkban azon pártvezetést, a mit román szempontnak nevezünk, s melyet a centralistikusság szempont által a nagy osztrák érdekek meglehetősen kizsákmányolva látnak; de valamint a centralistikusság szempont mellett felmutattuk a szabadelvű vagy is a magyar királyság alkotmányára támaszkodó szász szempontot, mely e kis nemzet kebelében talán lényeges szakadássá, vagy a szélsőbb pártok összesimulásává nöheti ki magát: úgy a látszólagos függetlenség színe alatt centralizáló román szempont mellett is növi ki magát egy más irányú román nézet, mely szintén a magyar királyság integritásában, erejében s alkotmányos kifejlődésében látja kezességét a román nemzetiségnek is, mely ez országban él, e hazát mondja hazájának, s e haza bármely részének a távolesó császári tartományok sorába helyezése által csak évezreden át megőrzött politikai szabadságát, s autonómikus függetlenségét látja kockáztatva.

A románok azon csekély töredéke, mely így gondolkozik, s azon még csekélyebb, mely az átkozódó román fanatikusok fenegát ezimeinek magát kiteve, szólni merészel, ezen — mondjuk — csekély töredék azt hiszi, hogy a magyarországi választó census, mely nem octroyon, hanem törvényen alapszik, a legszabadelvűbb Európában, s a románoknak egy 12 millió népességű szép királyságban tetemes szavazatot biztosít, mely a magyarok netaláni túlszája ellen velük csatlakozó többi népelemek képviselőivel együtt, oly nagy erőt képez, hogy azzal a közös parlamentben minden túlmagyar követelésnek ellen lehet állani; míg másrésről ezen szláv, román és magyar combinatio által ezen terület örökre mentve van a germanizálás és centralizálás kísérteteitől.

A magyar intézmény a jogegyenlőség és csekély census által democrat alapra levén fektetve, s egészen sajátos meggyerend-szere által az apróbb nemzetiségeknek is oly

szabad fejlődést biztosítván, a minőt ilyeneknek Európa egy országa sem biztosít: ezen kis román töredék ragaszkodik azon szorosabb viszonyhoz, mely az anyakirályság s Erdély közt törvényre van szentesítve, s az unio fogalmában ismeretes.

Belátják ezen románok, mit lehet építeni azon törekvésekre, melyek a magyar királyság népességének alig 1/10 részét állítják szembe 9/10 részszel, mely utóbbi nagy többség álláspontját szentesített jog és szerződések teszik tiszteletreméltóvá.

Belátják ők, mily keveset építhetni oly politika jövőjére, melyben kettő osztozik u. m. a forradalom és a reactio; belátják ők, mit érhet a közös nemzetek alkotmányos tovább fejlődésére az unio, melyet a hírből Türr és vezérekkeiben Török János egyiránt feladott; a melyet egy Deák, egy Apponyi, egy a trón, mint az ország idővire szükségének tart, s melyet egy Teleki Domokos, mint egy gróf Mikó és b. Kemény Ferencz, szóval az egykori ellenzéki, közép és conservatív pártok egyiránt szükségesnek látnak, egy a forradalom, mint a reactio törekvései ellen? sőt a melyet maga az uralkodó felség is ekkor még elvileg fenntartott.

Sok román ismertünk, a ki belátja azt, hogy míg most a forradalom majd a reactionárius eszmék szorítják háttérbe a kötésszerű alkotmányosságot, nincs megállapodás, mert csak ideiglenes mindazon vívmány, a mit amazok egyike vagy másika ad; mert a két szélsőség soha sem formál tartós állapotot, minden intézménye csak átmenti és romboló, vagy kedvezőbb esetben palliatív.

Több román ismertünk, a ki belátja, hogy nemzetének sorsa a magyar királyság existenciájával és egységével össze van kötve; a ki belátja, hogy az új Románia sem teremti meg soha az almozódott nagyságot, melynek negyemilliónyi népessége közt alig kétfélmillió a román, mely többnyire nemes, de kétfélmilliónál nagyobb létszámra áll a rác és bolgár köz nép, keverve néhány tízezer magyarral, melyek élnek, vagy is tengenek szomorú jobbágy-ságban, gyűlölvé éppen egy a boócokat, mint az erdélyi román parasztok gyűlölték s talán ma is gyűlölik a nagyobb birtokost. Egykor Moldva Oláhország pomépe is felszabadul, szavát hallatja a parlamentben s szám-többsége, s idegen szláv faji érzése a szomszéd szlávok befolyása által nagyon is meggyengítheti ottan a mostani oláh uralmat.

Legyen minden nemzet illőleg büszke magára, de túl ne nyujtózék paplanán Románostól magyarostól szerény tényezői vagyunk mi az európai társadalomnak; még egyült szorosan testvérrel is elég, ha dynastiánk alatt egy oly közös királyságban leszünk képesek az elhaladás és jölet útaira vezérelni, melyet a történelmi jog biztosított szerencsére az európai társadalomnak.

Egy szóval sok értelmű román ismertünk, a ki alátja a „Concordia” román lap azon egykori mondatát: „Unio fusio nélkül”, de alig négy öt román ismertünk Erdélyben, a ki ezt nyíltan kimondani és hirdetni merészelje.

Nem is igen csodálkozunk ezen. A román politikát főpapjaik vezetik. A román tömeg új eleme a politikai életnek hálá égnék vallásos nép; de éppen e vallásosságot a papi hatalom könnyen kizsákmányolhatja.

A román tanuló ifjúság lelkesedve az ő Romulus szellemétől, hiszi, hogy akép alakulnak új államalak, mint egykor Roma alakult; hiszi, hogyha Romulus Remust megöli, övé lesz a világ. Az iskolánövendék népének vezérévé válik; június közepén megszakitja a román clerus a semestert, hogy legyen veze-

tője az ifjúság a nép tömegnek, a követválasztásokon. Csoda-e, ha e fanatikus mozgalomban azon egy néhány más véleményű román elhallgat, s utóljára is úgy gondolkozik: hadd menjen, népünk egy is évszázadok óta a jobbágy-ság lánczatát tűrte, végre is minden állapot jobb lesz, mint a régi volt, miért kezdjünk nemzetünkben szakadást?

Nem építünk tehát semmit az alkotmányos értesítő románok szempontjára; de ha ketten hárman is vannak, tartozunk annyi elismeréssel, hogy létezésüket megemlítsük — a nélkül azonban, hogy e kis töredéknek tulajdonítanánk akkora fontosságot, mint azon szabadelvű szász töredéknek, a mely mindinkább emeli fejét népének bureaucratico-hyerarchialis pártja ellen.

Sok magyar azt mondja: minden áron ki kell békülnünk a románokkal, s kezétfogva leütni a szászokat, a kik kovászai voltak mindazon politikai eselszövénynek, melyek Erdélyt odajuttattak már, hogy egészen a Bach-féle bureaucratikus rendszerben találja ma önmagát.

Mi részünkről azt mondjuk: nekünk egy nemzettel sem kell kibékülnünk, mert egyikkel sem veszünk össze; hanem tartanunk kell szilárdan magunkat törvényhozásunk azon nem elhatárolásához, a mely a magyar királyság alkotmányos szabadságát e királyság egész területének minden nemzetiségére, s minden egyénére kiterjesztette.

A jogegyenlőség alapeszméjét — melyet 1848 részletesen formulálni nem érkezett — kell közös törvényhozásunknak formulálnia, s e célra szükség tudunk nemzetársaink kívánalmait s szükség közös nemzetiségi érdekeinket összeegyeztetve kész tervvel, vagy előintézkedésekkel állani egykor a térre.

Feladatunk arra törekedni, hogy minden nemzetiség a közös hazában velünk egyült boldognak érezze önmagát; szükséges, hogy az uralkodás biztonságát érezen polgári kötelességeink hiú teljesítésére nézve, hogy nevében soha semmi túlszaj és haszonpolitika piedestálján ne állíttassék.

Vannak utópiák, melyeknek, ha „udvaraul” adod a földkerekséget „káposztás kerít” fogják követelni mellé a menyországot; az illeték feladata volna, hogy ezeknek tiszteletben tartassák a törvényt, s meganítsák őket, hogy egy rég beállott polgáratot csak a forradalom tehet tabula rasává, de a legitim uralkodás legitim jogokra épít; s a század bűsölete s jogintézményei által leitetett vívmányait észélyes és igazságos kezekkel a népek mérsékelt és helyes kívánatainak igénybevétele mellett helyezi oda az állam évezredes, vagy évszázados épületének újabb támaszául.

Nem kell tehát nekünk semmit tenünk nemzetiségért nemzetiség ellen. A társadalmi igazságot kell keresnünk; s am jöjjenek velünk vagy hagyjanak magunkra, csak mi teljesítsük kötelességünket.

Elmondottuk tájékoztató nézeteinket; jövő cikkünkben szándékunk kivonni a corollariumot; s felmutatni a logica szabályai szerinti pártszempontjaink eszméi közt létező érintkezési pontokat.

A reformátusok közzsinata. Dézsen, 2-dik és 3-dik ülés. Junius 16 és 17.

Szönyegre jött a papválasztás kérdése, mi bizottmányilag tárgyalatván, eldöntetlen került a közzsinat elébe. Kik bírnak s mily mértékben a papválasztáskor szavazati joggal, e kérdés élénk s örökig tartó vitára adott alkalmat. Dáné István és Péterfi József

esperes urak a rendes, azaz két kalangyát fizetű és a patronusok, azaz: kik 15 kalangyát s ennél többet fizetnek, arányos szavazatára véleményeznek; például: a ki két kalangyát fizet a papnak, bir egy szavazattal, a ki négyet kettővel s így tovább három, négy stb. szavazattal a bérfizetés arányához képest; azon egyházakban pedig, hol a patronus felét fizeti az egész papiháznak, egyedül annyi szavazattal bir, mint a többi hallgatók közönségén. Ez esetben Dáné fenakad s fel, hogy ha a nép összehittközésbe jó a patronussal, a patronus, vagy a nép papi lépéke-be az ekkélsziába s ez hogyan döntessék el, az esperes vagy püspök által? mert akkor, ha a patronus tartja fenn az egész egyházat, ekkor a papválasztás joga a patronusé, azt természetesen tartja. És már itt kezdődik a vita. A régiebb, 1842-ki papválasztási szabály szerint, a rendes bérfizetőeknek a papválasztásban egyforma, szavazati joguk volt, a patronusok minden megkülönböztetése nélkül.

A fenn tervelt érdekszavazatjogot a keresztényi egyenlőség elvével többé össze férhetnek állították, hogy egy ember kétféle szavazattal birhasson, azt példánakülkül állították; jelesen Elekcs Károly fejérvári esperes, a vallásos egyenlőség megsértése mellett azon eshetőségre is felhívja a gyűlés figyelmét, hogy ez különösen a jelen esetben, midőn commassatio, legelő-elkülönzés s a miatt a nép és a birtokosság között különben is káros villongások vannak napirenden, ha még az egyházi életben is a néptől eddig gyakorlott jogát elvesztjük s a papválasztásban érdekközfakatokat állítunk, a népet valóságos birtokosra felingereljük s az egyházi életet, melynek célja a békét és szeretetet ápolni, fenekedések és villongások terévé változtatjuk. Ő tehát a régi szabályok mellett marad, mely az egész bérfizető és patronusok között semmi előjogot a szavazatban nem határoz s akarja, hogy a patronusok szellemi befolyást gyakoroljanak az anyagi helyett a népre s felvilágosítás útján hassanak a népre, hogy oly papot válasszon, mely az egyház, vallásos életének gyarapítására legelőnyösebb. Ezen véleményt Véer Farkas főegyháztanácsai küldött is pártolván, a régi szabály némi változtatással a módra nézve továbbra is meghagyatott.

Kérdésbe hozatik ugyanis, hogy kijelölés-candidatio, vagy szabad verseny útján és az egész püspökségre kiterjesztve töltsenek be az egyházak. A candidatio, mely a nepotismus fejtén ki s a tehetségeket kirekesztendő, közegyetértéssel elvetették s a papi hivatalra képek között a szabad verseny útján az egész püspökségre kiterjesztették, mi körözés útján három holt napi időközre határozatott.

A versenyző betelése után az esperes a tractus egyik gondokkával kiszáll s a jelenkezettek vagy általában a papságra minősítettek között egy könyörgés után a választást, mi előre a gyűlékezetnek tudtára adatik megkezd, minden választó neve után följegyezve a nevet, a kire szavazatát adja és az általános szavazattöbbség határoz, azaz: ki az összes szavazók felerészénél egy szavazattal többet kap, az lesz a pap. Ha ez esetben egyik sem kapna többséget, azon három között, kik legtöbb szavazatot nyertek, új választás történik és az addig ismétlődik, míg valamelyik az általános többséget elnyeri, az ugynevezett minervae votumot az egyenlő szavazatok esetében az esperes nem gyakorolhatván.

Ezután egy nevezetes kérdés, a káplányok successioja került szönyegre.

Péterfi József marusi esperes, hatóság szavakban a káplányok successioja ellen nyilatkozik. Ezt az ekkélsziák megnyomortításának s magára a káplánra nézve is romlás eszköze nézve. Példa van ugyan és számos példa, hogy virágzó egyházakban egy és más kedvezmények következtében successios káplányok választattak. És én magam tudom, hogy azon ember nem hogy a papi tudományokban magát kifejteti, tökéletesíteni törekedett volna, hanem a disznótorokon kezdve egyik tivornyáról a másra járt és ez által igyekezett magának a nép előtt népszerűséget szerzeni, s ez által tudatlanságát eltakarni. Az ilyen ember nem hogy hasznára, de kárára van az anyaszentegyháznak; ez valóságos mételey, mely a papi szenthivatás helyett aljasságot, demoralisatiót terjeszt. Ő biztosítva van a successio

által állásáról s nincs semmi tartalék, mi tudományos és erkölcsi kitünésre ösztönözze. Egész lélekkel a successios káplánok eltörlése mellett szavaz.

Benkő János görögnyelvi jegyző azon okból, hogy így az ekklesiák csak hánytvetett emberekkel tölthetnek be, mert valamirevaló successio nélkül nem ajánlkozik; továbbá az öreg pap kihaltával más egyének választatván, azok kegyetlenül, jövő nélkül maradnak; továbbá a valóságos pap is éppen úgy elkorheledhetik, ha hajlama van rá, mint a káplán, a successiot továbbra is meghagyandónak véleményezi.

Ezen okokat a többség megcáfolván, teljesen, hogy a successio már a tractatus jegyzőkre nézve is el van törölve; továbbá a testvér Magyarhonban a káplánok successiojáról eleitől fogva semmit sem tudnak, ott soha divatban nem volt, sőt hogy a káplán a rendes pap ellen ne bütyöghasson, azon egyházba még meg sem szabad választani és mégis az egyházak bételvé, virágnak, s a káplánság alatt az ifu papjelöltek gyakorlati kifejlődését nyertek s az anyaszentegyházban ezen intézkedésben szemmel látható gyarapodása van, a többség ezen okokból a káplánok successioval leendő megválasztását jóvőre nézve teljesen eltörlötte, ezen szabály a multia visszaható erővel nem bírva. Az öreg pap fizetésének egyharmada lesz a kápláné.

17-kén a felszentelési ünnepély fényesen folyt le. Püspök ő méltósága tartott kegyes beszédet. Következő ifju lelkészek szenteltettek fel: 1. Agoston Pál, S.-Szt. Király egyh. sepi egyházmegye; 2. Barthos Dénes, Sövényfalva egyh. kikülli e. m.; 3. Bodor Lőrinc, Krakkó egyh. k.-fejevári e. m.; 4. Csizsár László, Bálv.-Váralja egyh. széki e. m.; 5. Dénesz József, M.-Bükény egyh. görögnyelvi e. m.; 6. Diószegi Lajos, Bacza egyh. széki e. m.; 7. Domján Ferenc, M.-Bikal egyh. kolozs-kalotai e. m.; 8. Elek Kálmán, Domokos egyh. dézsi e. m.; 9. Gruzda Domokos, Tüvis-Diód egyh. k.-fejevári e. m.; 10. Gúró Ferenc, Fejérd egyh. kolozs-kalotai e. m.; 11. Gulai Sándor, Aranyos-Gyeres egyh. n.-enyedi e. m.; 12. Ignác Károly, Somlyó pap sz.-szolnoki e. m.; 13. Kelemen Sándor, S.-M.-Berkesz egyh. dézsi e. m.; 14. Kemény István, Varsolc egyh. sz.-szolnoki e. m.; 15. Kiis János, Ugra egyh. kikülli e. m.; 16. Mátyás Zsigmond, N.-Czege egyh. széki e. m.; 17. Nagy Zsigmond, Borzsa egyh. sz.-szolnoki e. m.; 18. Péterfi József, Borsá egyh. dézsi e. m.; 19. Péterfi Lajos, Maja egyh. marusi e. m.; 20. Szász István, M.-Régén egyh. görögnyelvi e. m.; 21. Vékás Lajos, Barátos egyh. orbai e. m.; 22. Viski Pál, Zovány egyh. sz.-szolnoki egyházmegye.

Ezen kívül a két censor Décséi Károly és Garda József n.-enyedi tanárok. Azon fontos ügyekről, melyek 18, 19, 20 és 21-én tárgyaltak, jelenen Czelder Márton missionárius a desolata ekklesiák, népiskolák elrendezése stb. közlebbi alkalommal és az lesz a zsinatról tudósítás bevezése.

Zömén.

MEGYEI ÉS KÖZSEGI ÉLET.

6. Fejérvár, június 23.

A városi esküdt közönség és tanács tegnap inkább kegyeletes emlékekben gazdag, mint hivatalos gyülekezettel tartott. A nyilvánosság előtt is ismeretes, hogy városunk b. Kemény Gábort még 1861. jun. 5-én diszpolgárára nevezte volt. Azóta a körülmények aképen módosultak, hogy a tisztelt báró kinevezési okmányát ma vette át a városi főbíró kezéből. Kemény a város ez irányában tanúsított figyelmét és megbecsülését beszédben szerényen megköszöni s mint egy ez alkalomból támadó közleltettségének érzetében szép szavakban emlékeztet egy egyenes honfi polgár kötelemre. Ezen alkalmat felhasználja Veszely kiároly, gym. igazgatótanár is, mi-t szintén Knevezett városi tiszteltbeli polgár arra, hogy az iránybani figyelmet az előbbzölőkhöz hasonló szellem-és értelemben méltányolja. A magánosb és nyilvánosb jellegű tények e meglepetésszerű találkozásánál Szoboszló György szintén alkalmat vesz magának, né mely körül-és visszatérítés megételére. Emlékeztet, hogy mitán e város is a Szebenbe hirdett országgyűlés követelte előmunkálathozba részt kívánt venni, e több nemzetiségi város polgárainak egy része, ahelyett, hogy a régi egyetértésre, melynek kegyeletes tényeit említi meg, vagy a polgárk nemzetiségi és vallási kölcsönösségére némi tekintettel lett volna, e város leendő követület két g. n. egy román polgártársat jelölt ki, mint arról a lapok közönsége is értesült. E separatistikus törekvések egyfelől, másfelől polgári sajtó többségének jelenben is mutatkozó azon bizalma, mely szölet többiben országgyűlési képviselővel ruházta föl, arra indították, hogy ha más nem jelentkezik, a többség érdekének leendő képviselőjéül, miot követeltől föllep-

jék. Most azonban azon körülménynél fogva, hogy a fehérvári körség érdemében — mint a K. Közl. hín közölte — az általános figyelem szölen kívül az épen jelenlévő b. Kemény Gábor és Veszely Károly urak között oszlott meg: a mindnyájunk által óhajtott közjó s valamennyi nemzetiségi árnyalat elzárának érdekében vél tenni, midőn a képviselői jelöltségtől visszalép. Emlékeztet, hogy míg a tisztelt báró irányában a város bizalma épen jelenben nyer illő kifejezést, addig Veszely urat e város katholicus központi-ságának kellő figyelemre méltatása is ajánlja. Erre Elek Károly ref. esperes föláll. s Szoboszló lelépését oly ténynek tekintti, mely az elázott nézetek egyesülése végett a legegyszerűbb honfi indulat folytán történt s azért midőn az maradóan elismerésünkre érdemes, kívánatos a választó közönség részéről, hogy az a választásoknál e tény nemes céljára kellő tekintettel legyen.

Legközelebbi jun. 20-ki tudósításom bővebb körüiratul megemlítem, hogy a központi választó bizottmány mai ülésében a föl-szolamlási bizottmány munkálatainak megvizsgálása alkalmával a multkor említettem id. rendsz. 34 §-ának b) tartalma és a hármas bizottmány román tagja által táviratilag fölterjesztett kérdésre leérkezett főkörmányszéki válasz következtében Axente Juon Severu a választók sorából kitörlötett, minthogy közbotrányt és vallásháborítást okozó tényeért az illető föl-szolnokság által kereset alá van véve s ez alapon a nyomozás ellene meg is indítva. A központi bizottmány revisio folytán még többeket is törlött ki a választók névsorából; ellenben számosakat írt be, kik igazolták képességüket, s kik ellen a felszólalások méltatlannak találtak; s ezzel a központi választó-bizottmány működését bevégezte.

Tusnád.

Magyar-Lápos, június 13.

Tiz-tizenkét nap óta roppant lótas-futás, jövés-menés, mondhatni valóságos politikai föld-rengés van Erdély minden megyéiben s kivált mióta a 8 forintos követválasztó census kiküldetett a községekhez, mutatóniját csaknem minden ember homlokára tűzve a nemzeti feltékenység homályától elsötétülve gondolkodik választó kerületé leendő országgyűlési követéről. Mi tudva már szinte felesztendővel ez előtt, hogy ennek a vidéknek, csakugyan egy igen becsületes, minden nemzetiségek által egyaránt kedvelt, művelt, tudományos, tapasztalt magyar követé lesz s meg levén győződve arról, hogy ezen vidék összes népsége közakarattal semmi csalbeszédű árman meg nem törí; nem politizálunk, hanem inkább e helyett a tett mezejére állva szépítjük imaházunkat, építjük iskoláinkat, szaporítjuk iskolánk tanítóit, a civilisató magash fokára akarjuk emelni gyerekeinket, s ezen hatalmas eszközök mind meg anyi ártombázhatlan véd-bástyák által akarjuk megtartani saját magunknak, s az örök időre az európai művelt világ közsörájában már is széles helyet foglalt szerzett magyar nemzetünk.

E célra vezet az egyházak és iskolák létesítése.

Magyar városokon a jövő-menő polgárság mindennapi társalgás, fejlődés, hírlapolvasás, hírek és mondák annyira fentartják a magyar érzelmeket és szellemet, hogy még eddig példa nincs egyetlen magyar városnak is átkorcsosulására.

De falukon az ily védeszközök merejében bírányzanak, itt a magyar ajkúak nemzeti életét csak is disz fényben ragyogó templomaik méltósága, s jól rendezett iskolák felvirágzása menti meg az örök haláltól.

Vedd ki a Szamos és Lápos vizei mentén bármelyik magyar ajkú egyházból annak templomát és iskoláját, hamar vége van nemzeti életének; ellenben építsd fel az Urnak hájlékat, disztágyre emeld belsejét, tedd virágzóvá iskoláját, szaporítsd tanítóit, meg áll, sőt felvirágzik a magyar ajkú közönség a legnagyobb idegen ajkú nemzetiség között is.

Állításomat — fájdom — igazolják azon Szamos terén, mezősegen, sőt Erdélynek csaknem minden részeiben levő magyar nyelvű faluk, melyekben csak ez előtt másfél tizeddel is számos magyar néppel teljes templomok emelkedtek s terjedelmes iskolák virágoztak; de a melyek ma magyar ajkú katholicus, reformatus és unitarius püspökeink lajstromain mint kihalt egyházak állanak, s az ezekben valaha lakott magyar nép életéről elnémult a kronika.

Ellenben állításom fényoldalát igazolja azon két kis magyar helység, mely az erdélyi civilisató központjától elszigeteltetve, tisztán fentartotta magyar nemzetiségét mai napig.

Ezen két magyar helység Magyar-Lápos és Domokos.

Kiállottak ezek is, különösen Magyar-Lápos 1848 óta, a próbáltat, elanynyira, hogy midőn 1858-ban karácson első napján templomba mentem az akkori Vorsther visszaküldött a templom ajtóból és arra kért, hogy ne menjek abba a schwein-

stahl-ba; sőt találkozott még egy bennszölt magyar reformatus hivatalnok, ki midőn a ref. templom belidiszítésre kegyadományozásra felszólított, azt felelte: „Csinaljanak kendtek akár löistálót, akár korsmat templomukból, akkor — becsületemre mondom — adok 50 ezüst forintot.”

Es imé uraim! mily nagy a változás, épen gyalázatos egyének demoralizálni czélzó törekvése villanyozta fel lelünk: templomunkat, vallásunkat és iskolánkat, s ezek által magyar nemzetiségünket nemcsak megementeni az enyészet halálharangja megkondulásától, hanem inkább azt új életre föltámasztani és virágzóvá tenni.

Az irt egyének fölriasztván álmainkból, a nagy mühez mindjárt hozzá fogtunk egyetlen fillér nélkül, felkeresvén a valódi kútfőt, honnan a vallásos buzgalom mindig hobbén buzog fel.

1859. ujév első napján nögyületet alakítottunk, annak elnökéül id. gróf Teleki Domokosné ő mlgát választottuk, a kinek, valamint gr. Teleki Miksáné, gr. Was Albertné, id. Pataki Dánielné és Véer Katalin ő mlgai, a helybeli lelkes nögyület, valamint az egyházi előjáróság közreműködése s áldozatkész-észege által, már ezen év végével templomunk gúdrós földje faragott-kövekkel kipadozva, s 60 darab díofaszínre lagirozott csinos templomi székekkel feldisztalt volt, mikért képesek voltunk 1200 ft o. é. lefizetni.

1861-ben templomunkat zsindelezettük meg és meszeltük ki csinosan.

1862-ben egy 12 változatú szép orgonát állítottunk fel a karzatra, mely 800 ft o. é. került.

1863-ban imaszék és korona készült, melyek fehér finom porcellán színre lagirozandók, gazdagon aranyozott parkányzatok pukétok- és virágokkal leszen ellátva, a jelenleg köből való urasztala is hasonlólag lesz lagirozva, lábai csinosra faragva és bronzirozva.

Az orgona nagyobb része kifizetve, erre is mlt. Véer Katalin, és mlt. Mezei Istvánné ő nagyságai, mint beválasztott nö-egyleti tagok hely foglalól 20—20 ft a. é. összeggel járultak.

Az imaszék és koronára, az elnök grófnő általi gyűjtésből 110 ft. a. ért. és 2 darab aranyat vettem át. Mindezeket ama jeles berlini képaragó és oltárművész Vurcel Lőrinc készíti.

1863 május 31-ken meghatározta egyház tanácsunk, hogy:

- 1) Egy a kor igényeinek megfelelő emeletes iskolát épít.
- 2) A mostani iskola tanító mellé még egy tanítót hoz.
- 3) Lelkesze fizetését emeli, a ki hasonlóképp rendesen tanítani köteles leendő.
- 4) Jelenlegi falusi iskoláját rendes normalis iskolává emeli, és ezáltal
- 5) a magyar nyelvet e vidéken élőnyelvvel alakítja.

A nö-egylet az egyház ezen határozatahoz csatlakozik, s nemes czélját anyagi áldozattal is érvényre emelendi.

Az új tanító fizetése fedezésére gr. Teleki György ő nga 1000 ft. a. é 6 percentes kamat alapítványt tett; gr. Teleki Miksánó Collins Cook Jenny ő nga életevégeig minden évben 50 ft a. é. fizet.

Az egyház június 7-diki gyűlésében 100 nagy véka szemes málét, és 6 öl fát s szálást ajánlott meg.

Azonban az emeletes iskola felépítésére, mitán sok anyagot beszerestünk, csak is 150 ft. a. é. összegünk van, és mégis június 22-kén 1863-ban az építéshez hozzá fogunk.

Azt mondhatná valaki, hogy itt már fenakadunk. A világrét sem uraim; mert akaratunk szilárd és törhetlen, s már pedig higgye el akárki, hogy a törhetlen akarat, még a pénztelenségen is dacolni képes.

Aztán ott van oldalunk mellett lelkes nö-egyletünk. Ez rövididőn meg fogja bini egy-leti koszorujába országunk legbőbb keblü honleányait, kiknek búhajós vesszőjük érintésére, mint Jupiter fejből Minerva, dicső fényben fog diszteni fel M.-Lápos vallás és nemzet különbség nélküli normalis iskolája.

Es ha így sem sikerül, Szász Dániellel egyházunk főgyűzőjével megindulunk, armei-szenderek leszünk, megkolduljuk az egész világot, s az iskolát mégis megépítjük.

Templomok és iskolák uraim! különösen falvainkban, templomok az u. n. kihalt egyházakban! a magyar ajkú papságnak roppant teendője van, a hon polgárainak magas feladatuk van.

Ha kérdi valaki: miből teremtsük elé? azt mondom: semmiből uraim! Semmiből legkönyebben lehet teremteni, csak akarat kell a semmiből s elé van teremtet minden.

Bíró Sándor,

magyar láposi egyházi főgondnok.

Háromszék, jun. 1-én.

Tisztelet nyilvánítás gr. Mikó Imre ő excellenciájához.

Nagyméltósága gróf ur! „A bölcsek fénynek, mint az égnek fényessége; és a kik so, kat az igazságra visznek, miként a csillagok-örökkön és örökké fénylenek.” (Dan. 12. 3.)

Ezen szavakban igéri Dániel, a szent látok, a szellemi és erkölcsi élet tényezőinek, a bölcseknek, a halhatatlanság malasztját.

De, miként a természetben, az égnek fényességét beárnyékozó felhők a légkört olykor elborítják: az erkölcsi világban is a mindent romboló idő gyakran homályt von azon jeles emlékeire is, kik időkörükben, mint vezéresillagok, fénylettek.

Excellentiád egy a jeleseiről gondatlan kornak elmulasztását pótolta ki; egy az idők moha által lepett emlékek fényét adta vissza; midőn, oktanos felderítésével, egy a mult évszázad magyar, illetőleg székely, legnagyobb tudosa Bod Péternek — erkölcsi nagyságát s szellemi érdemét az eddig nem teljesen ismertetés sötétéből napfényre hozva — nevét dicsőítette, őt a dicsőség pantheonába mintegy beavatta.

Excellentiád az igénytelen protestans papnak irodalmi munkássága mezejéről gyjtított virágokból füzett kötözt, mely nem hervad el soha; a régiség romjaiból összeszedett mozaikdarabokból remek képszoort alkotott, mely műkinébe a jelenkornak, az leendő utókornak.

En is, ki excellentiád kegyajándékából a nagybecsű életrajznak egy példányát tisztelettel vettem, annak tartalma szölte gyönyörtől lelkesülten — óhajta, hogy minden paptársam könyvtárát, mint példányképül szolgáló mentor, ékesítné a jóra, szépre és nemesre buzdító mű — bátkorodam ez igénytelen sorokban excellentiád iránti legmélyebb tisztelettem s halál hódolatának kifejezést adni.

B. A.

Külföldi levelezés.

Küszteendő, jun. 11.

Fuad basa ismét nagyvezérnek neveztetett ki, és Halil basa a hadügyministeri állást foglalta el, a Fuad basa parancsnoksága alatt.

Az Oláhországban természetű gyapottat az angolok jónak gondolván, annálgyóga a konstantinápolyi angol követ nagy mennyiségű gyapott-magot küldött Bukureszbe és Jassiba, hogy későbbben annak természetét felhasználhassák. Azon próbat Erdély és Magyarország is megtehetné; mert földje és levegője az Oláh-országéhoz hasonló. S hogy a gyapott egy jelentékeny árucikk lelete, lehet gondolni abból, a mennyit veszített Amerika a mióta az európaiak megszűntek az onnan való gyapott-beszállítással.

A suez kanális készítésénél, a mely csatorna a közép-tengert a vörös tengerrel összeköti, a török és francia között ellenkezés mutatkozik. Ezen csatorna készítését a francziákkal a mostani egyiptomi vice királynak még az atya tervezte és el is kezdte; akkor ezen óriási munkát az angol kivételtennek hitte, s annálgyóga akkor nem is figyelt rá. Ezen roppant terv végbevételére a vicekirály több évtől fogva naponként húsz ezer embert adott munkálni; és hogy az szakadatlanul folytatódhassék örökkön hatvan ezer embere volt mozgásban; midőn az egyik rendbeli húsz ezer indult onnan házafele, akkor már a második húsz ezer ott volt a munkát folytatni, és ekkor már a harmadik osztályon húsz ezret ott bonnal állították ki a második osztályon húsz ezer munkás felváltására. A francziának is sok népe, mernőkei és pénze munkált ott. És ezen nagy terv már létesülve van, a víz már azon csatornán összejött egyik tengerből a másikba, csak még rendezni kell azt, s mit nyertek vele? Azt, hogy míg az angol Chinába a régi uton hadi erőt szállítván öt, hat hónap telik bele, a franczia azt a suez kanálison egy-két hét alatt megteheti; mert a mi a régi uton öt hónapi időt kívánt a hajók odajutására, azt tres gőzhajókkal meven s megterhelt telepeket vontatva velek, ezen kanálison harmincz óra alatt megtehetik. S hát a kereskedés, mily számíthatatlan hasznót nyer ezen uttal. Természetes, hogy az angol ezt már most beállítsa túrrel nem nézheti. És minthogy itt az angol nagy tekintéllyel bír, úgy néznek ki a dolgok, mintha e részben a szultán is hatása volna. Azonban a csatorna környékében letelepedett franczia tümeg oly formán mutatkozik, mintha azon hely birtoklásához jogot formáltak volna magoknak. A szultán utazása alkalmával ott is járt és nyilvánította, hogy valamint eddig egyeztán is egyedül fog lenni, ott a tulajdonos, és készen áll minden költséget az illetőknek visszafordítani. Május 30-án Napoleon herceg is ott volt, a mikor is a franczia nép panaszkodott, hogy a szultán és a mostani vice király nem akarják az egyezmény alá írni neveiket. Ezen panaszra a herceg felelt, melyből röviden ez jön ki: Önök panaszát ő cs. fel-

ségének, mint az egyiptomi fraezia colonia kívánságát elő fogom terjesztetni; meg vagyok győződve, hogy a császárt ez érdekelné fogja. Így van a világ folyása, míg egyfelől Smirnanál coquettoztott a töröknek, úgy nakkor másfelől ellenkezések mutatkoznak ezzel.

Írja a „Le Courrier d'Orient” 10-dik júni. A szultán az előtte volt szultán Abdul-Mezid körében volt kamarásokat s több azon időből való hivatalnokokat számadás alá vette, mely által igaztalan kezelek meg tudódván ez okon számúzták őket: Négib basát Ciprus-szigetére, Izet beyt Adanára, Ozman beyt Alepba, Akmed beyt Coniábra, Omer-Effen-dit Tripolisba Barabariába. Több nagyszertű vizsgálatok vannak még mind a katonaság, mind pedig a többféle hivataloknál. Ezen számlázottokról azt írja ezen hírlap, hogy rendkívül vagyont gyűjtöttek, és túlságos fényűzéssel éltek. Írja továbbá, hogy midőn itt Konstantinápolyban ily idegenítések fedeztetnek fel naponként, mit lehetne még a birodalom távollévő részein felfedezni, a hol semmi ellenbíróságnak nincsen.

Valóban bámulatos, hogy ez a rendetlen birodalom még eddig is fentarthatta magát; tudományuk csekély, gazdaságok silány, a mező agyagos és köveces pusztaság, erdői regulázottlanok, azok fát kivágták, s jelenben bokrok lepik csak a fák helyeit; olajfatermése nevezetesen lenne, de arra sincs kellő gond fordítva; ily viszonyban van mindenféle állása. S mindezen hiányok mellett Konstantinápolyban özönölve van mindenféle az élethez megkívántó szer, p. o. mindenféle borok, tej, vaj, zsir, jó kenyér, mindennemű halak és tollas majorságok, a zöltség és gyümölcs minden német; a legszebb narancs 6 pengő xaron, a kisebb 4 és 2 xaron vehető, s oly édesek, hogy czukor nem kívántatik hozzá; hasonlólag a cseresznye, barack, fige stb. fűszerek, és Anglia, Páris csokorú gyártmányai. És ezt mind a kereskedés nagyszertűsége állítja elő; vannak itt az idegen nemzetbeliek közt millióirek, a kik itt gazdagodtak meg, nevezetesen az örmények, görögök és izraeliták között. S bár itt tudomány és művészet kevés van, kivéve a számtalan nemzettek nyelveit, mindezen sok hiányok mellett soha sincs ezen város európai tudós utazók nélkül, kik ismereteket gyűjteni jönek ide, és egyedül a kereskedés nagyszertűsége az, a mit itt bámulhatnak, a mely ezen részleg gondozott országok ily nagy élénkségekben tartja; és azt mind a többféle tengerekkel való közlekedés eszközli. Valamint Bukurestet is a Dunán levő közlekedés tette nevezetessé. Átgondolva ezek után, hogy míg magyarjaink hanyagolják fiaikat kereskedőnek nevelni, addig ott éppen úgy mint itt a törököknél más nemzetbeliek gazdagodnak meg. A török tudományok, de természetes esze mesterségeket tanulni és szavaival magát helyesen kifejezni éppen annyira ügyes, mint akármely más nemzet, kinézésében hasonló a magyarhoz, s rokonszenve is van a magyarokhoz. Volt eset, a midőn a Duna táján egy török hivatali lakás mellett kiadó szállása volt éppen azon hivatalnak, a melyet határozat szerint nem volt szabad idegen nemzetfélnéki kiadni, és kiadták egy magyaroknak, s midőn ezért a kiadott feleletre szőlították, a felelet ez volt: hiszen a kinek kiadták, az magyar volt. S hasonló vélekedéseket többször lehet hallani tőlük, s még az a különös, hogy a törököknek éppen azon nemzetbeliekhez nincs bizalomuk, a kikhez a magyarok is idegenek. A Jézusról tisztelettel szólnak; s midőn a régi időkben a jancsárok kegyetlenségei kihozták a népet, ezen borzasztó emberek nem született törökök voltak, hanem az ellenségétől felfogott fin gyermekek a török papok kezébe adva, azok nevelték oly borzasztó törökökkel belőlük. Az ilyen korlátlan szabadságban élő nép között hiányokat is sokféleképpen észrevenni; kérdeztem egy szerkesztőtől, hogy miért nem írják ki hírlapjaikban a naponként érkező nevezetes emberek neveit? A felelet ez volt: Csak oly helyeken tudható az, a hol a politika érdekelt van az iránt, hogy kik, mikor, miért jöttek és mikor mennek, hogy? de itt még a vendéglős sem tudja mindig, hogy ki az ő vendége. És ha verekedés történik, az erősebb a győztes, a másik ha mind az övé is az igazság, mégis avar marad a mit kapott. Beszélnek még egy esetet, a mi a vidéken történt: egy gazdag családból északa elrabolták az atyát, s más nap a rablólótól a család jelentést kapott, hogy bizonyos summa kifizetésével azonnal visszaják atyjokat, és a család kénytelen volt fizetni. Megtörtént az is, hogy a férj nejével bálba indult, a nő beült egy hordozó székbe, s kérte férjét, hogy benfelejtett legyezőjét hozza ki, de mikor a férj a legyezővel kijött, akkor már a nő a hordozó székével eltűnt volt, a szegény férj minden bált összekeresett, de azért csak harmadnap mulva került elő a nő. Még az is megtörtént, hogy a nő-eseléd meg nézi, hogy urúja a szabónál és masánmodnál mit készített, és éppen azt rendeli meg a maga számára; történik olyan is, hogy bejön

a eseléd lett, s azt mondja: má nem dolgozom többet, mert elfáradtam!

Különös itt még a levegő melegsége is, 24-ik májustól kezdve akkora nagy meleg volt, hogy Réaumur szerint a jól befüggönyözött szobában a meleg 21 fokú volt, és ugyanakkor a nap melegen 40 fokú volt, és 4-ik s 5-dik júniusban két napi esőzés után leszállott 12 fokra a meleg; és ez itt nem újság, mert a déli tengerről fuvó szél nagyon bádgyasztó meleg. Azonban hirtelen a fekete tengerről kezd fújni az északi szél, és azonnal fázik az ember; 3-ik májusban kimentek az ittlévő németek a zöldbe májáliszni, és az azelőtti vasárnap a német cipész- és más német mesterekből, ezen két alkalommal lehettek mintegy hetszázon, de nem volt ott, csak mintegy fele lehetett az ittlévő németeknek. Mutattak közöttük egyet, a ki az ittlévő német freimaurereknek az elnöke, ezen ember nem gazdag, hanem lehet mondani, hogy inkább szegény sorsú, hanem megnyerő beszéletes kinézésű. Többféle nemzetbeliek közül vannak itt, a kik tudva vannak, hogy freimaurerek; leg többen vannak azok közt az angolokból, s midőn a múlt telen az angolok egy kitűnő ur bált adtak itt, annak a neve freimaurerek bálja volt, és a tánczterem falán fekete bársony aranyol aránnyal ez volt stikkolva: 988-i freimaureri társulat. Az elnökük az angol követ volt, minden freimaurer az ő kis előkötőjével, kalapács és még valami mérnöki jelvényekkel jelent meg; és a mely freimaurer a miféle nemzethez tartozott, annak a színével voltak azon jelvények felékesítve.

7-ik júniusban pedig Olaszország felszabadítását ünnepelték meg künn a zöldben az ittlévő olaszok; nyolcz gőzhajóval mentek ki fellobogóva és olasz zenészekkel. Ezen ünnepélyt már három évtől fogva minden évben megtartották; mintegy ezeren lehettek az olaszok, és azok közül az idegen nemzetbeliek közül meghívott vendégek mintegy ötszázig. Ezen nagy tömeg számára szép asztalterítés volt jó ülésekkel és jó szolgálattal ellátva. Lobogók lengették sok számmal az asztalok felett, és az olasz lobogók között azon más nemzeti lobogók is díszeltek, a kik az olasz szabadságra egyezségeket adtak. Volt ezek között egy nagyobb és díszesebb lobogó, melynek egyik felén Victor Emmanuel, és a másik felén a Garibaldi képe látszott. Az olasz követ az olasz hivatalnokokkal később érkezett, ágyudörgések, az olasz banda és víve kiáltásokkal fogadta a tömeget. Elégül, szőrmámora látszott minden arcon; ebédhez ültek, poharköszöntések folytak a hon szabadsága, a királyért, de leg többször Garibaldiért. Énekelték, költeményeket szavaltak, melyből egyet átfordítva annak értelme a következő:

Azon ki nem fejezhető örömet, a mely a mi kebleinket emeli, hangozza a vig Boszforus egyik parttól a másikig, és a szél ezen viszhangot gyors lábain szállítja a tengeren át Olaszország áldott partjaira, s tudassa a mi szabad testvéreinkkel, hogy Olaszország kedves emléke keblünkben él, oly erősen hangozzanak szavaid, hogy a Montsibelo és Alpes viszhangozzanak. Éljen a szabad Olasz, éljen Olaszország királya és éljen az a vitéz, a ki Siciliát felmentette a lánczoktól. Vive Garibaldi! Este fel hatkor indult vissza a társaság, menet, jövet mindig a Garibaldi-marsat hangoztatva. 14-dik júniusban a görögök mennek ki a zöldbe, azok lesznek egy néhány ezren.

Az eddig küldött levelém nyomtatásbeli hibái közt egyik az, hogy bruszai selyem helyett mindenhol brassai selyem van nyomtatva. És a 63-ik szám alatti lapban nem egy millió forint a nemzeti bank főkéje, hanem egy millió font azaz tíz millió forint.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvárvárosában a követválasztás tegnap ment véghez a legszebb renddel. Külteté választattak csaknem általános szavazattal, b. Kemény Ferenc és gr. Mikes János.

Kolozsvára szintén tegnap tartá választását, a mit magánaton értesültünk, nagy többséggel választott gr. Bánffy Béla.

Kolozs megye egyik követjelöltje Bánffy Hunyadon lépvén fel, helyette a kolozsi, bácsi és fejedői járásokból alkotott választó-körületben a magyar szavazók Bíró Pál derék hazafiára fogtak szavazni. Ezen újabb megállapodást jónak látjuk nyilvánosságra hozni, nehogy tévedésből bár egy két szavazatunk is megoszolva elveszessen, s a meinkénti mesterségesen elválasztott érdekek diadalát magunk segítettük elő. Tehát elvárjuk, hogy minden magyar választó teljesíteni fogja hazafiúi kötelességét!

A polgár és az ur között ma a különbség? Az az, hogy szabad-e ilyen különböztetést tenni? stb. Meggyesen, úgy látszik

a „H. Ztg.”-ból, van „urak” és „polgárok”-pártja, s e sajátzerül viszonyának a követválasztás kérdésére is vonatkozása van. E tárgybán értekezletet is akartak tartani, hogy a többség állapodhassék meg követjelöltjére nézve. De 370 választó közül csak 75 jelent meg. Sajnos — ugymond a levelező — sajnos, hogy Meggyesen minden jó ellen, a mit egy ugynevezett ur kezdeményez, csak azért is ellenek támad, mivel egy ur kezdte.

A szász nemzeti gyűlés újabb ülését június 18-án kezdte meg, s ez ülésből fog feltérjesztetni elnöki uton az ispan-jelöltségre tett választások eredménye. Semmi kétség, hogy Schmidt Konrád urat fogják megerősíteni.

A magyar koronát és koronázási jelvényeket a budai Zsigmond-kápolnában gr. Károly György koronáőr, Privitz udv. tanácsos jelenlétében a törvények értelmében múlt héten hivatalosan megvizsgálta.

Az alföldi inség enyhítése végett a kiküldött királyi biztos felhatalmaztatott, hogy egyes községnek 100 főtől 500 forintig terjedhető kölcsönt adhasson, s e célra egyelőre 50,000 forint tétetett az országos pénztár által folyóvá.

Temesmegye több helységében a szalmával és kukoricaszárral fedve volt házak most már fedetlenül állanak, mivel a tulajdonosok e fedeleket takarmány helyett marháikkal megégették. A varjasi kerületi szolgabíró jelentése szerint csupán az ottani kerületben már 127 ló, 76 tehén, 386 sertés s 311 darab juh vesztett el táplálék hiánya miatt.

A kenyérmézi emlékkápolnát, az „Arad” levelezője szerint, egészen szétrombolták, s köveiből koszmást és hidat építettek. Valakik ott onnan hiteles tudósítást kérünk e tárgyban.

A cs. kir. keresk. ministerium báró Thierry vbitkos tanácsos részére, az Aradról N.-Szebenen át Verestoronig vezető vasútvonal eljómunkálatainak határidejét, további három hónapra meghosszabbította.

A „Budai Lapok” ezimti újság megszűnik.

A hamburgi tárlaton kiállítandó magyarországi gyűjteménybe Erdélyből 4-féle bűza, egyféle kukorica, 18 db. báránybőr és 4 db. erdélyi juhgyapjú érkezett.

A gyémánt olcsó portéka lesz már, ha igaz, a mit innak, hogy egy tonlont végigcsúszkál sikerült villó, viz, kén és szén segítségével néhány hölg folytatott vegyműtét által 20 apró jeccezet nyerni, melyek a valódi gyémánt minden tulajdonságaival teljes mértékben bírnak.

Elitélés egy láteső miatt. Gróf P. Széchenyi Juliát, mivel a bécsi Burgszínházban lejtett látesővével egy nézőt kissé megsebesített, 10 forint pénztámlásra ítélték.

Azon rablók, a kik a minap Deák Ferencet is meglátogatták, Zalamegyében elfogták társaikkal együtt, s ennek következtében huszonkilenc rögönitelt alá tartozó egyén-került kézre. Mondják, hogy nagy részük s főleg a kolompokosok nem magyarok. Egy pécsi tudósítás szerint Patkót is elfogták volna.

Bálgazdálkodás. Lapunk utóbbi száma főcíkjében e tért: „papja száz forintnyi jövedelmét stb.” hibából eszmézt be egy 4-es szám; hasonlóan a különféle végén álló nyilatkozatunk 11-dik sorába hibásan ment be egy kérdőjel. Az megelőző számunk főcíkjében Cesar (név) helyett, cesar (császár) olvasandó.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, jun. 23. Az alsóház tegnap ülésében Layard közölte, hogy az orosz kormány elutasította magától a Murawiewi kanacsakarendeletéről szóló híreket; a követési tudósítások szerint azonban valószínű az oroszok kegyetle. kedései. Hennessy indítványának tárgyalását, a lengyel ügyben tendő felirat iránt, Kinglake és mások javaslatára elhalasztják az orosz felelet megérkezéig. Palmerston lord ezt mondotta: A három jegyzék körülbelül egyszerre érkezik meg Pétervárra s a következő 6 pontot tartalmazza: 1) teljes közbeeset; 2) nemzeti képviselő, a minőt 1815-ben adtak; 3) elkülönített országhalkormányzat; 4) teljes lelkiismeretszabadság s a kath. egyház korlátolásaok megszüntetése; 5) a közigazgatásban, törvénykezéknél és iskolákban a hazai nyelv használata; 6) törvény, az ujjonozási rendszer s az ellenségeskedés megszüntetése mint az alkudozás alapja Ausztria a 2-ik pontot módosította. Fitzgerald azt hiszi, Ausztria a galicziához hasonló alkotmányt pártol, s a hivatalviselésben nem akar egyedúráságot a lengyeleknek, hanem hogy nagy részük legyen benne. Disraeli kéri, hogy az ellenségeskedés megszüntetése lehetséges legyen s Lengyelországnak ily módval való helyreállítását, a békét fenyegető phantomnak nevezi.

A jun. 18-i ülésben Forster a Hennessy indítványához következő tartalmú módosítványt jelentett be. „A ház köszöni a királynénak a

lengyel kérdés feletti diplomatiái levelezés közlését; sajnálattal érte, hogy az oroszok csárja nem szűnik meg a bécsi szerződések határozmányait megsejtetni, a melyeknek hozásában Anglia is részt vett, mint más hatalmak. A ház nagyon kéri a királynét, tudassa Oroszország csárjával, hogy Anglia a szerződések eme megsejtése következtében inditva érezheti magát, az 1815-i köteleket maga részére felbomlottannak tekinteni. „Ezt a módosítványt a londoni lapok élénken pártolják. A „Daily News” azt írja, hogy egy ilyen felirat megszavazása által a parlament legnagyobb szolgálatot tenne Lengyelországnak. A „Star” és „Daily Telegr.” hasonló értelemben nyilatkoznak.

A három hatalom újabb jegyzékeire vonatkozólag írja a „Morning Post”: „Nem valószínű, hogy a nyugati hatalmak ki engedjék magukat elégtételt Pétervárról valami kitérő felelettel. Bármennyire ellene vagyunk a csupa érzelmi politikának, van egy pont, a hol az embernek meg kell szűnnie a nézők elnézésére számítani. És hogyha az orosz kormány jó és érvényes okot akart szolgáltatni a beavatkozásra, nem tehetne volna jobban, mint amaz eljárás által, a melyet Murawiew követ Lithvániában, s Konstantin nagyherceg, fájdalom, helyeselt. Mindaddig a mig Oroszország államférfiai az idegen kabinetek uralomvágát és feltékenkedését egymás ellen szerepeltethetnek, remélniök lehetne, hogy diplomatiái eszközök által elháríthatják a beavatkozást; de ha Európa erkölcsi érzékét megvetve nem szűnik meg az egész emberiség érzését felháztítani, úgy az emberiség széles alapján egyesítendik a hatalmakat maguk ellen s egy ellenállhatlan szövetekezést idéznek fel, a mely bennünket abba az állásba teend, hogy megoldjunk egy eleinte reménytelennek látszott feladatot, t. i. visszaállítsunk Lengyelországot európai háború nélkül. Hétfőn este alkalmassint vitatás alá jövend e kérdés az alsóházban. Alig ha lehetni fog a kormánytól sok újat, vagy valami célzást hallani jövődéli elhatározásaira; de az semmi kétséget nem szenved, hogy Oroszország belpolitikája, ha a kellő idő bekövetkezik, felmenti kormányunkat minden habozás alól. Ez a politika okot szolgáltat egész Európának, hogy megtagadja tovább szentesítését egy oly uralkodó souverainitásának, a ki az 1815-i szerződések által adott helyzetével oly gorombául visszaáll; a szerződések által, a melyeknek szelleme éppen úgy ellene van nemes emberek nyilvános vásárláron való felakasztása, mint delnök megkancukasztásának. Nemsokára érezni fogjuk, hogy egy bizonyos fokig a nagyherceg cselekvényiért felelősök s Murawiew gonoszágának büntetéseire vagyunk; és ha nem érezzük magunkat hivatva, megszüntetni az érintkezést egy oly kormányval, a mely a maga ügyvivőire ily szörnyűségeket biz, legalább annyit megtehetünk, hogy az általunk régebben neki adott jogok további elismerését megtagadjuk.”

A „Daily News” egy rossz hangulatú cikkében a következőleg nyilatkozik: „Ez tehát a diplomatiái legvégő erőfeszítése a lengyel kérdés megoldására! Ha visszatérünk Lengyelország 50 évi történelmére, s nézzük a jelenleg ott dühöngő háború borzasztó jellemét, álmélkodva kérjük magunktól: vajlon meglehetett-e valóban győződé a három hatalom arról, hogy tervük gyógyszerül fog szolgálni amaz ország idült szenvedéseire. A három hatalom nem kérdezte, melyik a legjobb és legbülesebb javaslat, hanem hogy minő javaslatot képesek ők tenni. Legjobb lett volna azt kérdeni magunktól, vajlon egy általán oly helyzetben vannak-e, hogy valamit javasolhassanak. Uglátszik egy gyenge szempillantásunkban hallgattak amaz átfutó gondolatra, a melyből származik minden hibáinknak fele, a melyeket szorultsági pillanatinkban el szoktunk követni — ama gondolatra, hogy „valaminek történni kell.” A lengyelek harciznak, hogy kiszabaduljanak egy oly rendszer természetes következtése alól, a melynek létrehozásában mi is közremunkáltunk; s ime diplomatiánk fellépésének egyetlen hatása az, hogy az ama rendezés által előidézett szerencsétlen viszonyokat újból szentesítse. Kelletnél világosabb, hogy egy oly szerződés, a melynek fogva egy erős hatalom kötelezve van, egy töle függő országot oly elvek szerint kezelni, a melyek saját jellemével és viszonyai-val ellenkeznek, egy ily szerződés legkisebb oltalmat sem nyújt a gyengébb félnek. E kérdés hétfőn lesz tárgyalás alatt az alsóházban. Azt hisszük, a Hennessy-Forster-féle indítvány elfogadása (Lengyelország függetlenségének eszközését kéri felirat) a legjobb szolgálat volna, a mit a lengyeleknek tehetnek, mert jelentőségét Pétervárról, valamint Európa minden udvaránál megértének, — s a legjobb mód egy minket terhelő adósság lerovására.”

Francziaország. Páris, jun. 22. A „Constitutionnel” azt írja egy a lengyel kérdésről szóló s Limayrac által aláírt cikkében: Azt állítják, hogy Anglia nem fogja tovább menni a diplomatiái közbenjárásnál. Ha abban az esetben, ha szerencsétlenségre a három

hatalom diplomatai fellépése eredménytelen maradna. Anglia vonakodnék tovább menni, még akkor is, ha a más két hatalom vele volna: akkor is kellene hangolni amaz a lelkesedésre pazarlott dícséretet, a melynek egyetlen következménye az, hogy szerencsétlenebbé a halálra készítet. Meg vagyunk győződve, írja a „Const.,” hogy Anglia elhárít magától minden kétértelműséget. Az ő becsülete, Európa és az emberiség érdekei követelik ezt.

Beszélik, hogy a nyugati hatalmak érdekes közbeszólást tettek az oroszok által Lengyelországban tűzött kegyetlenkedések ellen; és hogy a pétervári francia követ Montebello herceg azt az utasítást kapta volna, hogy ha a francia jegyzék nem fogja kedvező fogadtatásban részesíteni, vagy Oroszország kitérőleg felelne, azonnal hagyja ott állomását, szabadságúró útiréve alatt.

Olaszország. Turin, jun. 22. Az „Italia” bizonyosnak mondja, hogy Pépeli marquis legközelebb visszatart Pétvárra, követségi működésének tovább folytatása végett. A képviselőházban e hó 20-án végeztek be a kormány politikája feletti vitatkozást. Az eredmény 202 bizalmi szavazat, 52 bizalmatlansági ellen.

Orosz és Lengyelország. A lengyel királyság különböző tájékain napki nti előforduló csatlakozó érkeznek tudósítások. Junius 15-én Kalischól mintegy 4 mértőlrendnyire Warranal egy lengyel csendőrszázados és nem igen nagy számú orosz határvédező két véres harc volt, a mely az oroszok teljes megsemmisítésével végződött. 30 orosz halott maradt a csatában. Korvynicanál, a lublini utyonban Lelewelnek volt csatája. 4 rotta oroszral, a kik jelentékeny pénzüsszeget szállítottak a diemlini várba. Lelewel azt hitte, egyesülhet Zielinski őrnagygyal, hogy annál biztosabb sikert arathasson. Ez a terv azonban megfűszült, a tulnyomó orosz erő elől vissza kellett húzódnia, s egyesült egy a közben érkezett vadászosztályval Ujejski Kalixt alatt. Ez által sikerült fedeznie magát; mindamellett

az oroszok erős tüzelése nem kevés kárt tett a lengyelek között. Igen véres harc fejlett ki, a melyben a lengyelek 37 halottat és 20 sebesültet, az utóbbiak közt Ujejskit, az oroszok mindössze 60 embert veszítettek.

Podlachiában a lengyelek sok előnyt vívtak ki. Lelewelen kívül, a ki Lublinból oda ment, Zielinski a lukowi területben, Lutynski Wengrowban, Kryszinski Radzyuban, Grzymala Bialában, és egy újon felmerült vezér Rudzki szintén Radzyuban működnek.

A Lutafownál történt csatáról részletes tudósítások vannak. Az tulajdonképp nem is volt csata, hanem mészárlás. 1500 gyalog, 300 lovas orosz 6 ágyúval állott 213 lengyel szemközt. A lengyelek Korvynski vezetése alatt 64 halottat és 50 sebesültet veszítettek. Az oroszokat Pomerankow vezette, a ki nem iszonyodott arra tüzelni katonáit, hogy a sebesült lengyeleket leldőssék.

Folyó hó 20-án Opatowiczenél is ütközött volt a Visztula mellett. Ott egy új felkelő csapat alakult a magyar hadjárattól ismeretes Jordan ezredes vezérelete alatt. Ez a csata kedvezőtlenül ütött ki a lengyelekre nézve.

Kalischban számos katonai egyént, tiszteket és közembereket vettek észre orosz egyenruhában, de a kik szöjétsükről ítélve, poroszok. A környékbeli lakosok azt beszélik, hogy ilyen jelenetek az 1830/31-i forradalom alatt mindennapiak voltak s a lengyel határszél hosszában egész porosz ezred működött orosz köntösbe öltöztetve.

A lengyel forradalmi kormány a varsói pénztár kiűritésére vonatkozólag, következő nyilatkozványt bocsátott ki: „A nemzeti kormány feladata nemcsak az, hogy minden lehetséges segédességet kifejtjen a felkelés erősítésére, hanem hogy egyszersmind gyengítse az ellenséget, a háború folytatására szükséges pénzalap elvonása által. Az államkincstár csak az országért van s csak annak fel szabadtására kell hogy szolgáljon. Ez okból Janowski Szaniszló és Hebda Szaniszló kincstári tisztek, a nemzeti kormány parancsára,

24,012,992 fa. 20 gar. pénzüsszeget az állam-pénztárból a nemzeti kormány pénztárába szállítottak. A midőn a nemz. kormány ezt közudomásra juttatja, egyszersmind kijelenti, hogy Janowski és Hebda hivatalnokok a haza elismerésére érdemesítették magukat s a nemz. kormány parancsára, különös megbízással külföldre utaztak.”

Janowski Lübeckből levelet írt Wielopolskinak, a melyben tudatja, hogy neki a nemz. kormány parancsára kellett az álladalmi pénzezt kiadni. Az orosz kormány által nyomozó levelekkel üldözöbe vett hivatalnokok hajóra ültek, hogy Svédországba utazzanak.

Az „Indep. B.” már előre tudni akarja, mi lesz a válasz a három hatalom jegyzékeire. Oroszország, az idézett lap szerint, az egész dolgot belügynek tekinti, a melybe avatkozni egy külhatalom sinis jogositva; ezért Oroszország sem congressus, sem értekezlet tartásába bele nem egyezik, csupán annyira áll rá, hogy az Ausztia által formulázott 6 pont alapján folyjon az értekezés diplomatiai uton. Egyverszintetől nem akarnak tudni Pétvártól, valamint az 1815-i alkotmány helyreállításáról sem. Végül a diplomatiai értekezések helyéül Gortsakoff Pétvárt fogja ajánlani, miután ott leginkább kéztgyben vannak a tanácskozási szükséges okmányok és adatok.

Ujabbak. Páris, jun. 24. A „Moniteur” jelenti, hogy Billaut, Walewski helyébe államminiszteré, Bouwlet, eddig az államtanács egyik osztályának elnöke, Persigny helyébe belügyminiszteré, Baroche, eddig pénzüssé miniszter, Delangle helyébe igazságügyminiszteré, Duruy, Rouland helyébe oktatásügyminiszteré, Behier, Rouher helyébe, közmunka miniszteré, Rouher az államtanács, Moray herceg a törvényhozó test elnökeivé vannak kinevezve.

— Sz. Pétervár, jun. 23. Az angol és francia jegyzékek tegnap ide érkeztek; az osztrák jegyzéket a közelebbi péntekre várják.

— Puebla, jun. 1. Ortega és más tisztek odább állottak a Veracruz felé vezető uton. A többi tisztek vonakodtak becsületszavukat adni, hogy semlegesen fogják viselni magukat.

— **Bánff-Hunyad** mezőváros folyó hó 26-án Zeyk Károlyt választotta nagy többséggel országgyűlési képviselőjévé, a medőrtől

K. KOZLONY
magány távsürgönye.

Feladott Gy.-Fehérvárt, jun. 26-án d. u. 5 óra 45 p.
Megjött Kolozsvárra: 26-án d. u. 6 órakor.

Itt a követválasztás a legjobb renddel bevégeződött. 339 választó jogosult közül 287 egyén jelent meg a választásnál. Megválasztott **Veszely Károly** 227, és **b. Kemény Gábor** 218 szavazattal.

Gabonaár Kolozsvárt Junius 25-én 1863.
(Bécsi mérleje osztrák értéken.)

Tisztabúza 4 frt 40 kr. Elegybúza 3 frt 50 kr. Rozs 2 frt 50 kr. Árpa — frt — kr. Zab 1 frt 60 kr. Törökbuza 1 frt 80 kr. Pityóka — frt — kr. Marhahús 13 kr.

Bécsi börze Junius 24-én: Nemzeti kölcsön 81.5. 5% Metalliques 75.60. Bank-részvény 794.—. Hitel-részvény 188.—. Váltó Londonra 116.30. Ezüst 110.25. Arany 531.—. 1860-diki Állam kölcsön 98.45.

Junius 22-én: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 75.50. Erdélyi 73.50.

T. és felelős szerkesztő **DÓZSA DÁNIEL.**

H I R D E T É S E K.

(140)
1555 1863.

Hirdetmény.

Kolozsvárt a hiduczában 317 sz. alatt levő **STREICHER** féle ház f. évi július 2-án délelőtti 9 órakor a hely színen tartandó nyilvános árverezés útján a többet ígérőnek el fog adni; az árverezési feltételek a tks városi törvényszéknél, vagy ügyvéd Groisz Nándornál megtekinthetők.

Kolozsvárt, junius 23-án, 1863.

(141) Jelentés az egyház előljáróságokhoz.

Tisztelettel vagyok bátor jelenteni, hogy nál m találhatók a két újból készült a legjobb anyagokból és csinos formájú **orgona**—egyik öt változatú, a másik hat változatú—több évi felelet mellett eladandó. Az ir művet meg lehet vizsgálni és értekezhetni róla M. Váserhelyt nagy-szentkirályi czában 255 számú házban.

Blahunka Lajos, orgona- és zongora-művésznel.

(136) **Jószágeladás.** (2-3)
Gr. **Pejácseovich Márk** gr. Bethlen Hermina ő méltósága sz. zalaknai és m. szilvási jószágá eladó. Értekezhetni és a vásárt megköthetői jószág-gazgató Demeter Károlynál Kolozsvárt, b. királytele 22 dik szám alatt.

(96) 27/6 1863.

Cs. kir. szabadalmazott és első amerikai

és angol királyi szabadalmat nyert általában

ANATHERIN-SZÁJVÍZ

bécsi fogorvos **POPP J. G.** urnak. Ára 1 ft. 40 kr. oszt. értékben.

FOG-DOLM.

melylyel az ember sajátkezüleg dughatja be odvas fogát. Ára 2 ft 10 kr.

ANATHERIN-FOGPÁSZTA. Ára 1 ft 22 kr.

NÖVÉNY-FOGPOR. Ára 36 kr. o. é.

RIZOMÁNYOSOK:

Kolozsvárt: **WOLFF J.** és **Rudolf J.** övezvényél. Torlón: **Wolff G.** gyógyszer. **Saebenben:** **Zühner** és **Müller**, Steiner gyógyszer. **Brassóban:** **Jekelius Adolf**, Fabick **János** fia és **G. János** fia. **Károly-Fehérvárt:** **Sander** gyógyszer. **Rozs:** **Wagner** könyvtár. **Ságyavárt:** **Misselbacher J. M.** **Beszterczen:** **Nuscher K.**, **Dietrich** és **Fleischer**. **Dezsen:** **Kremer S.** **Dezén:** **Bücher A.** **Medgyes:** **Folbert** gyógyszer. **Nagy-Engeden:** **Trajanovics** **Ede**; és **Oberth J.** gyógyszer. **uraknál. N. Váradon:** **Schmitt** **Károly** és **Janki J.** **Huzella.** **Fogaraszon:** **Nehrer.** **M. Váradhelyt:** **Bucher D.** és **Fogarasi.** **Baldszfalván:** **Körvig T.** **Ságyavároson:** **Démian D.** **Leonhardt J.** és **Wostch** gyógyszer. **Ságya-Régenben:** **Traugott** és **Wachner.** **Zilahon:** **Weiss S.** gyógyszer. **Debrecezenben:** **Güll.** **Borsos** gyógyszer. **Ságya-Régenben:** és **Csanak J. S. A.** **Ujhegyt:** **Deutsch** **József.** **Ságya-Régenben:** **E. Gerber** gyógyszer. **Sághalmán:** **Veisz J.** **Márm.** **Ságya-Régenben:** **Hoffman** és **Rath.** **Holdmező-Váradhelyt:** **Wagner K.** gyógyszer. **N. Károlyban:** **Jellinek** gyógyszer. **Nagy-Bányán:** **Papp** gyógyszer. **Ó-Márothon:** **Pléier** urak.

Postán küldve a göngyölek és bérmentesítésért a rendes áron felül a távoltság és csomag nagyságához képest még 30 egész 70 krig melléklendő.

NYOMATOTT az ev. ref. fűtanoda bettivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

MELLEKLET: Előfizetési felhívás! „Az ország tükre” című lapra.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(129) (4-10)

Tudatjuk a repceze termelő urakkal, hogy az idén a repcezt a fuvarbért leszámítva a teljes **PESTI** piaczi árba fizeljük

KISS TESTVÉREK, olajgyár tulajdonosok.

STEIN JÁNOS

erdélyi muzeum-egyleti könyvtárusnál kaphatók:

Borszék gyógyvizei, természettudományi és gyógytani szempontból leírta dr. **Meyr Ignác**. Németből fordította dr. **Otrobán Nándor**. Ára 50 kr.

Luther és kora. Történeti regény négy kötetben. Irta **König Tivadar**. Fordította **Rajkay F. J.** 3 frt 60 kr.

K O R Á N Y
zsebkönyv.

A ref. iskolai ifjuság dolgozataiból szerkeszték és kiadták **b. Bánff Dezső** és **Réthy Lajos**.

I-ső kötet Kolozsvárt, 1861. Ára 1 frt 30 kr.
II. KÖTET 1863,
kiadja az ifjuság által kinevezett bizottmány. Fűzve 1 frt 20 kr. A két kötet együtt 2 frt 50 kr.

Csatározás a daco-roman törekvések ellen

Irta **DÓZSA DÁNIEL**
Ára 40 kr.

A fenn címzett röpirat Erdélynek mint a magyar királyi korona kiegészítő részének jogviszonyait fejtegeti, s az erre vonatkozó szentesített törvények rendszeres összeállítását mellett bizonyítja be a két terület politikai egységét. Ennélfogva most, midőn a napi belpolitika folytonosan ezen alapkérdés sarkpontja körül forog, a hazai közönség figyelmét hívjuk fel e munkácskára, mely ugy a megyei mint az országos tanácskozásonál, e főbb kérdések körül hasznos kézikönyvül szolgálhat.

PETÓFI vegyes műveinek **III-ik kötet.**